

FRÁSÖGN

af 52. fundi þingmannanefndar EES í Strassborg 13. mars 2019.

Fundur þingmannanefndar EES var haldinn í Evrópuþinginu í Strassborg. Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefnda EFTA og EES sóttu fundinn Smári McCarthy, formaður, Bjarkey Olsen Gunnarsdóttir og Hanna Katrín Friðriksson, auk Stígs Stefánssonar ritara. Helstu dagskrármál fundarins voru staða EES-samstarfsins, viðbrögð þjóðþinga við vinnustaðaráreitni í ljósi #metoo-hreyfingarinnar, samræming almannatryggingakerfa og fyrirbyggjandi kosningar til Evrópuþingsins. Smári McCarthy og Evrópuþingmaðurinn Jørn Dohrmann stýrðu fundinum.

Á fundinum var fulltrúum stofnana ESB og EFTA að venju boðið að hafa framsögur í umræðum um þróun og framkvæmd EES-samningsins. Frummælendur voru Augustin Varnav fyrir hönd formennsku ESB í EES-ráðinu, Claude Maerten fyrir hönd ESB í sameiginlegu EES-nefndinni og Sabine Monauni fyrir hönd formennsku EFTA í EES-ráðinu og sameiginlegu EES-nefndinni. Í umfjöllun þeirra og umræðunni sem á eftir fylgdi var m.a. fjallað um áskoranir EES-samstarfsins. Farið var yfir svokallaðan upptökuhalla sem mælir fjölda ESB-gerða sem bíða upptöku í EES-samninginn en þær eru 637 talsins eða sem nemur meira en eins árs löggjafarstarfi. Fram kom að vonir stæðu til að um þriðjungur gerðanna, sem eru á sviði fjármálamarkaða, yrðu teknar upp í samninginn á næstu vikum. Hvatt var til þess að nýta tækifærið til þess að minnka hallann verulega á komandi mánuðum þegar hægjast mun á löggjafarstarfi ESB vegna kosninga til Evrópuþingsins í maí og skipunar nýrrar framkvæmdastjórnar í framhaldinu. Mikilvægi þess að upptaka gerða í EES-samninginn gangi snurðulaust fyrir sig felst í því að tryggja lagalegt samræmi á innri markaðnum sem er ein forsenda virkni hans. Þá var fjallað um viðburði á árinu 2019 í tilefni af 25 ára afmæli EES-samningsins og hvernig nýta mætti tímamótin til þess að auka vitund og þekkingu á honum innan stofnana ESB. Í undirbúningi er að þingforsetar EES/EFTA-ríkjanna eigi fund með nýjum forseta Evrópuþingsins í haust. Þá var rætt um viðbúnað EES/EFTA-ríkjanna vegna Brexit en útgöngusamningur Bretlands úr ESB var felldur í atkvæðagreiðslu í neðri deild breska þingsins kvöldið áður en fundur þingmannanefndar EES fór fram.

Í framhaldi af umræðu um þróun og framkvæmd EES-samningsins voru lögð fram drög að ályktun þingmannanefndarinnar um ársskýrslu sameiginlegu EES-nefndarinnar fyrir 2018. Smári McCarthy og Jørn Dohrmann voru framsögumenn og í máli þeirra var m.a. lögð áhersla á mikilvægi þess að EES/EFTA-ríkin beittu sér í vinnuhópum framkvæmdastjórnar ESB þar sem þau gætu haft áhrif á undirbúning lagasetningar en EES/EFTA-ríkin sendu umsagnir til framkvæmdastjórnarinnar um 13 mál á árinu. Þá væri brýnt að minnka upptökuhallann sem nefndur var að framan. Áhersla var einnig lögð á framlag EES/EFTA-ríkjanna í formi uppbyggingarstyrkja til fátækari ríkja ESB á tímabilinu 2014-2021.

Umræða um viðbrögð þjóðþinga við vinnustaðaráreitni fór fram að frumkvæði Íslandsdeildar. Hanna Katrín Friðriksson flutti framsögu og vísaði fyrst í könnun Alþjóðaðingmannasambandsins og Evrópuráðsþingsins á umfangi kynferðislegrar og kynbundinnar áreitni í evrópskum þjóðþingum sem sýndi að 85% þingkvenna hefðu orðið fyrir andlegu ofbeldi í starfi. Þá greindi hún frá því hvernig stjórnmalakonur á Íslandi hefðu tekið þátt í #metoo-hreyfingunni með því að safna saman sögum í lokuðum hópi á netinu sem síðar voru gerðar opinberar. Sögurnar greindu frá kynferðislegri áreitni á ólíkum sviðum

stjórnmalastarfs, á Alþingi, í bæjar- og sveitarstjórnnum og í innra starfi stjórnmalaflokkanna. Hvorki gerendur né þolendur voru nafngreindir þegar 130 sögur voru birtar enda var tilgangurinn að beina sjónum að kerfislægum vanda í menningu og umgjörð stjórnmalastarfs fremur en að nafngreindum einstaklingum. Frásögnunum fylgdi yfirlýsing yfir 400 stjórnmalakvenna þar sem breytinga var krafist. Í framhaldinu fór fram starfsdagur, svokölluð „rakarastofa“, á Alþingi þar sem þingmönnum var skipt í hópa, fyrst kynjaskipt og svo blandað, til þess að ræða jafnréttismála og samskipti undir leiðsögn hópstjóra frá samtökum á borð við UN Women. Í kjölfarið voru gerðar breytingar á siðareglum Alþingis sem tóku til þess að skapa heilbriggt starfsumhverfi þar sem hafnað var hvers konar kynferðislegri eða kynbundinni áreitni, einelti eða annarri vanvirðandi framkomu auk þess sem kveðið var á um að þingmenn skyldu ekki sýna öðrum þingmönnum, starfsmönnum þingsins eða gestum kynferðislega eða kynbundna áreitni, leggja þá í einelti eða koma fram við þá á annan vanvirðandi hátt. Loks greindi Hanna Katrín frá Klaustursmálinu og að verið væri að meta hvort það kæmi til kasta siðanefndar. Bjarkey Olsen Gunnarsdóttir greindi frá því að þingflokkarnir á Alþingi hefðu skipulagt nýjan #metoo-viðburð þar sem til staði að fara ítarlega yfir niðurstöður könnunar Alþjóðáþingmannasambandsins og Evrópuráðsþingsins á umfangi kynferðislegrar áreitni í þjóðþingum og þær leiðir sem bent hefði verið á til úrbóta.

Elisabeth Morin-Chartier, formaður ráðgjafanefndar um vinnustaðaráreitni í Evrópuþinginu gerði grein fyrir starfi þingsins í þessum málum. Þegar þingið setti sér stefnu um áreitnis- og eineltismál í lok árs 2014 var áherslan annars vegar lögð á að koma á ferli þar sem þolendur gætu fengið aðstoð og hins vegar að vinna að forvörnum. Forvarnirnar felast einkum í námskeiðum og átaki til vitundarvakningar um hvað telst áreitni og að áreitni sé glæpur. Einn stærsti vandinn var að fá þolendur til að stíga fram en komið var á neti trúnaðarmanna til að gera slíkt auðveldara.

Í umfjöllun um samræmingu almannatryggingakerfa fluttu Evrópuþingmennirnir Helga Stevens og Sven Schulze framsögur. Í umræðunni var fjallað um tillögu framkvæmdastjórnarinnar frá 2016 um breytingu á slíkri samræmingu sem laut einkum að aðgangi borgara sem hefðu staðið lengi utan vinnumarkaðar að almannatryggingum, fyrirkomulagi tryggingagreiðslna til lengri tíma yfir landamæri, fjölskyldubótum og fyrirkomulagi bóta fyrir útsenda starfsmenn sem starfa í skamman tíma í öðru landi en heimalandi sínu.

Í umfjöllun um framtíðarstarf þingmannanefndar EES var farið yfir bréfaskipti á milli formanna EES/EFTA- og Evrópuþingshliðar nefndarinnar þar sem EES/EFTA-þingmenn hefðu lagt til ýmsar breytingar á starfi hennar, m.a. að þingmannanefndin kæmi ætíð saman í Evrópuþinginu í Strassborg í stað þess að fundir færu til skiptis fram þar og í EES/EFTA-ríki. Ávinningurinn af slíkri breytingu væri aukin þátttaka Evrópuþingmanna og aðgangur að þingmönnum í þeim fastanefndum Evrópuþingsins sem fengjust við þau mál sem þingmannanefnd EES tæki jafnframt fyrir á sínum vettvangi. Þannig gætu framsögumenn stórra mála hjá fastanefndum komið og haldið erindi á fundum þingmannanefndar EES þegar svo bæri undir. Ákveðið var að taka upp þráðinn í þessum umræðum eftir kosningar til Evrópuþingsins 23.-26 maí nk.

Loks var farið yfir kynningarátak á vegum Evrópuþingsins sem ætlað væri að auka áhuga ungra kjósenda á þátttöku í kosningunum til Evrópuþingsins.

Næsti fundur þingmannanefndar EES fer fram í Evrópuþinginu í Strassborg haustið 2019 en nánari tímasetning verður ákveðin eftir kosningar til Evrópuþingsins.